

Ксэракс

Уладзімер Арлоў

Ксэракс — капіявальны апарат, заснаваны на мэтадзе *ксэраграфіі*. Слова паходзіць ад грэцкага *xeros*, што значыць „сухі“. Вынайзлены 60 гадоў таму *ксэракс* належыць да найзначнейшых тэхнічных заваёваў XX стагодзьдзя.

Былыя савецкія дысыдэнты сьцьвярджаюць, што менавіта *ксэракс* разваліў СССР. Калі капіявальныя апараты пачалі лічыць ужо не на адзінкі, а на сотні ды тысячы, тады і быў створаны дзявяты вал імёнаў, ідэяў і твораў самвыдату, супрацьстаяць якому ідэалягічныя хваляломы камуністаў ужо не маглі.

У слове „*ксэракс*“ чуецца імя старажытнага пэрсідзкага цара Ксэркса. Калісьці карыстаньне *ксэраксам* сапраўды было царскім прывілеем. Сёньня гэта амаль такая ж звыклая рэч, як пыласос або тэлефон.

Ксэракс мае неаспрэчныя заслугі перад найноўшым беларускім адраджэньнем. На *ксэраксе* на пачатку 80-х таемна памнажаліся забароненыя тэксты Янкі Купалы і Вацлава Ластоўскага. Праз 100 гадоў пасья Багушэвічавай „Дудкі беларускай“ адзін з нашых першых непадцэнзурных літаратурных альманахаў быў з удзячнасьцю названы „*Ксэраксам беларускім*“.

Кукуруза

Рыгор Барадулін

Асабліва ў паўднёвых краёх Беларусі *кукуруза* была кармавой расьцінай, зь яе быў багаты і спажывуны сілас. У паўночных краёх у нас *кукуруза* тамсям расла на гародах як нешта экзатычнае, нешта падобнае да сланечніка.

За Хрушчова з кармавой *кукуруза* зрабілася рэзка і беспаярэчліва палітычнай культурай. На Ёшаччыне — на самай поўначы Беларусі — памятаю, пад *кукурузу* адводзілі бурачнішчы, лепшыя кузлачкі зямлі, бо ў нас амаль увесь падзол і камяні.

Штучна выганялі *кукурузу*, каб на фоне яе сфатаграфавалі так званых перадавікоў і паслаць іх на Выставу дасягненьняў народнай гаспадаркі ў Маскву, а калі не ў Маскву — хоць у Віцебск.

Мастак Зайцаў атрымаў высокае званьне за карціну „Наш дарагі госьць Мікіта Сяргеевіч“. Сюжэт да сьлёзаў просты — Хрушчоў стаіць у *кукурузе*.

Мне дасюль незразумела — ці на поўным сур’ёзе, ці можа зь сялянскім зьдзеклівым гумарам пісаў Якуб Колас:

Кампазытар, меней фузу —
Тромкай, брат, пра *кукурузу*...

Тут слова „*тромкай*“ усё-ткі зьніжае патас. І ў канцы верша — таксама хітрынка нейкая:

Дык гадуйся, *кукурузка*,
Ты для ўсіх жывёл закуска.

Калі ў Беларусі лепшыя землі аддавалі пад „*каралеву палёў*“, дык у Літве Сьнечкус, сакратар ЦК, даведаўся, адкуль могуць ехаць маскоўскія камісіі —